

Ardeleană...

de
ION COLAN

Mi-e locuința vecină curții liceului unguesc dela Brașov, o curte mare în care privesc dela mine, ca dintr'un balcon la teatru.

Acuma, vara, cea mai mare parte din zi curtea e pustie. Nebătută de lumea școlară, a năpădit-o troscotul. Decât, în anumite ore, micuții elevi ai unei grădinițe de copii, săracuți altfel, judecându-i după țoalele de pe ei, umplu curtea de voie bună. Se joacă, se sbenguiesc și cântă, așa cum stă bine unor copii, sub supravegherea unei domnișoare-învățătoare harnice și tare cu mult suflet și înțelegere pentru poporul căruia îi este regină.

Regulat s'amestecă printre copii și un preot; mai stă de vorbă cu domnișoara-învățătoare, mai mângâie câte-un țânc pe plete, apoi intră cu toții în liceu unde Sfînția-sa, de sigur, ține copiilor o lecție de religie.

De câte ori vin copiii în curtea acestui liceu, domnișoara-învățătoare nu uită să-i pună să cânte, cu glas tare, cântece naționale maghiare, printre care și un ceardaș, a cărui melodie am prins-o și eu.

Copiii joacă și cântă ceardașul atât de tare, încât se aude până departe, așa cum se aude orice cântec de copil, în aer liber.

Iară cum Prefectura județului este și ea lipită de curtea liceului maghiar, este evident că melodia ceardașului străbate prin geamurile deschise și funcționarii au și ei un divertisment muzical între două fumuri de țigară.

Tot auzindu-i mereu vara asta, mi-am zis: Bine face domnișoara-învățătoare că-i învață pe copii cântece naționale maghiare și foarte bine face că-i deprinde să joace ceardașul și că îi pune să-l cânte cu glas tare, ca pe pustă, de exemplu.

Și rău ar face domnișoara-învățătoare și sfînția-sa, dacă dintr'un sentiment cu bază de lichelism, i-ar obliga pe micuții maghiari să cânte „Deșteaptă-te, Române”!

Cazania lui Varlaam

de
V. Branisce

Tricentenarul Cazaniei, tipărite de Mitropolitul Varlaam la Iași în 1643, ne găsește în toiu unor evenimente de mondial răsunet. În jurul nostru se prăbușesc de azi pe mâne așezări, ce se credeau veșnice, iar preocupările ne sunt atrase de vâlvătaia uriașă, deslănțuită de mersul săltăreț al războiului.

Nu avem nici răgazul, nici seninătatea necesară să cinstim așa cum se cuvine izbânda românească de acum trei veacuri a luminatului cărturar și arhipăstor al bisericii moldovene.

Numai dincolo de țăruii de hotar, în patria descălecătorilor de țară, unde gândul, dorul și strădania românească priveghează pământul sfâșiat, preocupările fraților noștri țin să cinstescă amintirea marelui mitropolit. În Ardealul de Nord s'au luat dispoziții ca preoții să semnaleze toate exemplarele Cazaniei lui Varlaam, transcriind cu băgare de seamă orice însemnare sau adnotație, ce se vor găsi pe filele cărților.

Măsură demnă de toată lauda. Și sigur că în satele Transilvaniei, în umilele bisericuțe de lemn, se mai păstrează și astăzi, după trei secole, Evanghelia învățătoare a eruditului ieromonah.

Mitropolitul Varlaam și-a intitulat lucrarea „Carte românească de învățătură...” pentru că el a tipărit-o pentru toată seminția românească. Nedreptele granițe politice, care se ridicau despărțitoare între Români, n'au putut

să formeze o stavilă în calea unității noastre culturale și sufletești, unitate ce s'a impus cu impetuozitate. De altfel, nu trebuie să uităm că primele decenii ale secolului al XVII-lea palpitau încă de amintirea voievodului răpus mișelește pe câmpia dela Turda. Și iarăși nu trebuie să uităm că activitatea Mitropolitului Varlaam nu este o manifestare sporadică, ci ea se încadrează în strădaniile românești de pretutindeni.

În Muntenia, un alt mare cărturar, Udriște Năsturel, talmăcește în același timp o altă cazanie, cea dela Govora.

În Transilvania tuturor asupririlor câțiva ani mai târziu, Mitropolitul Simeon Ștefan recunoaște în prefața Noului Testament dela Bălgrad necesitatea creării unei limbi literare pentru toate ținuturile locuite de Români.

Iar în îndepărtatele ținuturi ale Ucrainei, un os domnesc de-al nostru, Petru Movilă, mitropolitul Kievului, desfășoară o prodigioasă activitate culturală.

Operele acestor reprezentanți ai românismului, care acum trei secole au ridicat faima neamului prin realizările lor culturale, trăiesc fără întrerupere în conștiința noastră. Prezența Cazaniei lui Varlaam în bisericile Transilvaniei, după trei veacuri de aspre prigoane, este cea mai luminoasă mărturie a puterii de rezistență a neamului și cea mai sigură cheazășie a dreptății, ce trebuie să se îndeplinească.

Numai că această aprobare care pornește din suflet are o foarte mică rezervă formulată după cum urmează:

Bine face învățătoarea când ne dă aceste concerte zilnice și foarte bine facem și noi — adică autoritatea românească — atunci când le permitem toată libertatea; dar rău am proceda, dacă alor noștri nu li s'ar da voie să joace și să cânte *Ardeleana* în aceeași libertate în Ardealul de Nord.

Principiul reciprocității, credem noi, este cel mai sigur cântar în dificila cântărire a libertăților.

Și asta, firește, nu numai în ceea ce privește „Ardeleana” și „Ceardașul”.

VI. Să sprijinim naționalizarea economică

Cine poate fi negustor?

de Dr. D. Chirculescu

S'au investit multe capitaluri românești în mici întreprinderi, pe toate țărâmurile.

E drept și e bine să se lase acestor tinere întreprinderi libera concurență, pentru ca inițiativele și energiile ce au răspuns la chemarea vremii românești să se călească în focul luptei economice. Vor rezista cele mai viguroase și se va face astfel o excelentă selectare de valori.

Dar pentru aceasta e nevoie să se evite, totuși, concurența inutilă dintre ele, și să se iase loc numai concurenței de selectare, să se ajungă, prin însăși funcționarea lor la un fel de coordonare echilibrată, la o sinergie de efort. Simplul joc al pieții și sfaturile binevoitoare ale Ministerului Economiei Naționale ajung pentru acest scop.

Și sunt și lucruri care trebuie evitate cu orice preț.

Trebuie evitate: măsurile incoerente, inițiativele contradictorii de la o zi la alta, schimbările continui de legi și regulamente, formalitățile.

Mai trebuie evitată concurența de către însuși Statul, prin întreprinderi oficiale, semioficiale și altele, toate artificiale și, deci, de scurtă durată, care ar veni să dubleze micul comerț și mica industrie nou înființată.

— Continuare în pagina 2-a —

Banca „Parsimonia” din Bran

de I. Gârbacea

Prof. la Academia Comercială Cluj-Brașov

În documentata conferință despre Bran ținută la Radio de profesorul Ion Colan s'a amintit și de banca „Parsimonia”. Numai în treacăt — nu se putea altfel — deși ea a fost șurubul principal în expansiunea brăneană din ultima jumătate de veac. Căci a fost o adevărată expansiune. Întăiu numerică: Pe când în toate centrele similare Branului, începând cu *Covasna* și *Săcelele* și terminând cu *Râșinarul* și *Săliște*, populația în acest răstimp a scăzut până la jumătate, la Bran ea s'a dublat. Apoi economică: Golurile de munte ale Săcelenilor sunt de zeci de ani arendate și folosite de brăneni pentru turmele lor. Chiar cele din preajma satului. Nici nu-ți vine a crede. Și e vorba doar de Săcele!

Expansiune paralelă, numerică și economică. Nici nu s'ar putea altfel, deoarece capitalul uman nu poate progresa decât paralel cu cel bănesc.

Care a fost în această expansiune rolul „Parsimoniai”? Dar să plecăm dela fondator. Când la 1 Mai 1890 septemirul Pușcariu iese la pensie, sătul de viața de etaj și de oraș mare, dornic să vină *acasă*, se retrage la casa părintească, la Bran, pe care însă găsindu-o ocupată de cel în drept, își clădește o casă proprie pe o bucată de loc în cea mai admirabilă poziție, lângă păraul *Portița*. Nu o casă fastuoasă, pe seama unui fost judecător la Casație, ci o modestă locuință cu grădină de pomi și flori și cu o ogradă în adevăr brăneană. Pensia lui cu care

La microscop

Menaj ideal

Sunt luați de câțiva ani. În ultimul timp, domnul a fost destul de serios bolnav și soția l-a veghiat cu cea mai desăvârșită abnegație, lipsindu-se de multe ori și de somn și de mâncare pentru a-l putea îngriji mai bine.

Acum e iarăși sănătos, dar soția continuă să-l răsfețe în toate chipurile și-l pregătește cu mâna ei tot felul de bunătăți, să-l întărească, să nu mai dea vreo pacoste de boală peste el.

Intr'o zi, domnul își exprimă dorința să mănânce ouă. Servitoarea îi aduce pe o farfurie două ouă. Domnul le privește cu oarecare neîncredere, le miroase, le gustă, strâmbă din nas, și cu un gest generos, împinge farfuria către nevastă-sa:

— Dragă, ouăle astea nu sunt tocmai proaspete. Mănâncă-le tu.

Matei Lupu

Cine poate fi negustor?

de Dr. D. Chirculescu

Continuare din pag. 1-a

Statul și celelalte organizații să-și păstreze monopolurile, și atât. Dar nici Statul, nici organizațiile oficiale, etc., să nu devină negustori sau industriași, decât, poate, în chestiunile de înzestrarea armatei. Să nu se străme prin greșite expediente vieța economică pe care o așteptăm să se așeze pe baze sănătoase, și nu altfel.

Să nu se uite că Statul nu poate fi nici bun industriaș, nici bun negustor.

Și este preferabil să existe mici industriași și mici negustori, cât de mulți, dar care-și vad de întreprinderile lor, decât să fie doborâți aceștia prin improviziări artificiale, adevărate creațiuni născute moarte.

Curierul „Astrei” Brașov

„Astra” — Zărnești

Subt auspiciile „Astrei” Zărnești elevii liceelor industriale din Brașov au organizat un festival, în ziua de 24 Iulie c., venitul fiind destinat scopurilor culturale ale „Astrei” din Zărnești.

abia ar fi putut-o duce la Budapesta, era înzecit de mare la Bran. (Câți din cei aproape patru mii pensionari ai Brașovului ar putea să-și sporească astfel pensia?)

După ce și-a pus astfel casa în rând, a pornit la organizarea vieții brăne.

Întâiu școala.

Iată ce scrie un martor al timpului, părintele Babeș din Sohodol:

„Preocupățiunea sa de căpetenie, și discuțiunile ce le avea des cu preoțimea brăneană și inteligența mireană, se învârteau cu deosebire în jurul școlii centrale, pe care dorea să o vadă ajunsă la cea mai completă dezvoltare, să fie un model pentru toate școlile din singurăticele comune brăne.

Apoi banca.

„Poporul brănean, — parte agricultori, parte economi de vite și mici negustori — în daraverile lor adeseori simțeau lipsa unui institut de bani, care să le ofere ieftin și ușor împrumuturi. Această lipsă a văzut-o și Cav. de Pușcariu și fără preget a con-

Fiecare crede că prin urbea lui trece meridianul Greenwich.

De când capitala de județ e la Lugoj, celălalt orașel de pe malul Cimișului a încremenit în așteptarea marelui eveniment care să-l transforme în fruncea tuturor așezărilor transcarpatine.

De patru ani îmi port cismele tot pe Calea Vacilor, așa că domnul primar ar fi timpul să se gândească și la o diplomă de cetățean de onoare pentru titularul acestor elogiase rânduri.

Centrul vieții sociale este, fără doar și poate, „Pomul Verde”.

De ce i-o fi zicând pomul, n'am priceput, dat fiind că atâția pomi câți se găsesc în fața lui, sunt și în dreptul Episcopiei, și al librăriei de vis-a-vis, a cărei importanță, se știe, este europeană. De asemenea nu se poate înțelege de ce i s'a spus verde, când pomii sunt cam tot gălbui, din cauza prafului abundent ce camuflează frunzele primăvara, vara și toamna, că iarna sunt, acolo, niște uscături, ca toate uscăturile.

Pomului Verde prescurtat i se mai zice, mai cu seamă de lumea cazonă, dar și de cealaltă, prin imitație, PE-VE, cu accentul pe ambii E, așa cum ai spune PE-SE, adică Partea Sedară. Într'un anumit fel tot PE-SE e și PE-VE.

Alții, mai groși de obraz, îi zic tot prescurtat, dar altfel, ceea ce n'ar fi frumos să scriu eu aici.

PE-VE e cafenea, restaurant, hotel, teatru, stație de autobuz oficiu de informație, centrală de

bârfeală, local de petrecere și de întâlnire a tot ce are orașul și jur mai select, mai highe-life, mai bine. Drept e că acest mai bine nu-i o noțiune cu caracter bine definit aici. Dimpotrivă, înțelesul ei e în funcție de aprecierea strict individuală a clientului, care, la rândul ei, depinde de ziua când Administrația Financiară din Lugoj face plata acreditivelor de salarii, sau când PE-SE-ul regimentului grăniceresc achită soldele.

Totuși, o ierarhie s'a impus prin compartimentarea localului, după punctele cardinale unde sunt așezate, invariabil, mesele. Așa, de pildă, toată lumea știe că masa lungă dinspre peretele de sud, cel cu oglindă mare ca în cafelele ungurești, e a intelectualilor de cea mai autentică formație academică sau, în orice caz, a oamenilor cu carte — dela patru clase primare făcute la Obreja, până la doctoratul în drept.

La această masă vin zilnic să joace șah sau table domnul prim-procuror cu sfinția - Sa un popă consilier la sfânta Episcopie, joc nevinovat, transpirat vara, acrit de fum de cum dă zăpada. Doi joacă, ceilalți chibitează cu un interes teribil. Lungiți peste mese când mișcarea devine iritantă, intervin, exclamă, apostrofează, râd, admiră, se'nfurie:

— Mă, țară, baș iar ce greșiși! Mută, domnule, gloaba și termină-l odată! Uf, că nu mi-l dai pre mâna mea! Au, Soare!

Ziare și reviste

„Vatra” — Foia Fundației Culturale Regele Mihai I — Anul VII. nr. 5—6, Iunie 1943.

Un vast articol de fond, pe toată pagina, „... Servindu-și țara” semnat de cunoscutul scriitor Al. Lascarov-Moldovanu, face o paralelă între Mironosițele „Maria Magdalena, Ioana, femeia lui Huza, Suzana” și mironosițele ceasului de acum, în fruntea cărora stă „Maria, Doamna Mareșalului României”.

Primele îl „ajutau — pe Isus — cu ce aveau...”. Biserica le-a numit „Sfintele femei” pentru că ele lucrau,

voat pe frunzași la o consfătuire în care s'a plămădit înființarea băncii „Parsimonia” care și-a luat deja un frumos avânt, a cărei clientelă e aproape numai din brăneni.

Că această bancă a fost o necesitate, și cumcă ea aduce foloase reale poporațiunii brăne, se vede și de acolo, că de când există banca, Sohodolenii au mai cumpărat din hotarul Sașilor rășnoveni circa 2000 jugare pământ, exploatarea de păduri din comunele de din jos, dar mai cu seamă de din sus de Bran, au oricând bani pentru depunerea de vadii la cumpărarea pădurilor, pentru plățirea muncitorilor, iar micii negustori cumpără marfa mai ieftin prin plățirea ei momentană și astfel realizează cele mai frumoase câștiguri.

„Prin intervenția și stăruința Cav. de Pușcariu s'a cumpărat și parcelat livăzile dela magistratul Brașovului, împărțindu-se cu bună înțelegere și spre mulțumirea tuturor între proprietarii vecini, care pe pământurile obținute au clădit vile și case formând

ca și cele de azi, în tăcere, smerite, fără gând de răsplătă, pline de răbdare și de devotament, — ele săvârșesc isprăvi, pe care nu le-ar putea săvârși dacă brații și sufletul lor n'ar fi însuflețite de dragostea Domnului Hristos — și de năzuința asemănării lor chiar cu femeile mironosițe, și cu idealul chip de mironosiță cerească — cu Maica Domnului”.

Și autorul încheie:

„Iar Doamnei Maria, tovarășa de viață și de luptă a Mareșalului nostru, — respectuos îi spunem: „Să trăiască!”

O foarte frumoasă și elocventă fotografie, completează textul entuziast pe care scriitorul Al. Lascarov-Moldovanu s'a simțit dator să-l scrie.

I. C.

PREDICI ÎN PUSTIU

Lecții care mereu se uifă

Noi uităm prea adesea că avem datorla să tindem mereu spre desăvârșire, ca să posedăm la un moment dat toate virtuțile deodată. Priviți în jur cu ochi deschși și veți vedea atâtea prăbușiri îngrozitoare fiindcă nici inteligența, nici voința, nici sârguința, nici vitejia nu sunt suficiente — aceste virtuți trebuie completate cu bunătate, toleranță, iertare, iubire creștină. De unde să luăm pilde? Din istoria trecutului îndepărtat, din viața socială de azi, din războiul mondial al zilelor noastre?

Mi-ar veni să tip în gura mare: Nu nesocotți marile adevăruri ale Bibliei: „Cine sapă groapa altuia... „Cine scoate sabla, de sabie pierie”. „Pe aceste să le faceți și pe celelalte să nu le lăsați nefăcute”. „Prin credință pricepem că Dumnezeu a făcut din cele nevăzute cele ce se văd”. „Dragostea față de Domnul? Să păzim porunciile lui”. „Privește și va rugați”. „Dacă cel fărădelege se va întoarce și va păzi toate poruncile mele și va fi cu dreptate și milă, nu va pieri”. „Dumnezeu nu se batjocorește și ce va semăna omul aceea va secera”. „Dreptatea înalță neamul, iară păcatele împuținează semințiile”. „Cine a petrecut în frica Domnului și a fost părăsit? Păzește calea lui și El te va înălța”. „Nu răsplăți rău pentru rău și ocară pentru ocară”. „Teme-te de Dumnezeu și păzește poruncile lui”. Cel ce face rele peste el vor cădea și nu va cunoaște de unde-i vin”. „Omul ce-și stăpânește mâna mai tare este decât cel ce la cetate puternică”. „A mea este răz bunarea, eu voi răsplăti. Nu vă răz bunati singuri”. „Cel ce au părăsit pe Domnul se vor sfârși”. „Ochi Domnului privesc spre tot pământul, ca să întărească pe cel ce sunt din toată inima spre dânsul”.

Porunciile: „Fiți desăvârșiți ca Tatăl vostru din ceruri”, sau tinde mai întâi spre împărăția cerurilor adică de a te strădui mereu să-ți însușești virtuțile cardinale creștine, dreptatea, mila, bunătatea, toleranța, frica de Dumnezeu răsplătirea răului cu bine, noi le uităm mereu. Ele sunt scrise cu litere de foc și pentru regi, și pentru lobagi, și pentru indivizi și pentru popoare. Nimeni nu se sustrage lor nepedepsit.

Trăim în cascada evenimentelor. O, dacă cel ce vor câștiga războiul nu vor uita de aceste porunci — și nu se vor lăsa conduși de joshnice răzburări asupra popoarelor nevinovate — ce epocă de aur a omenirii chinute ar putea urma. Dă, Doamne, omenirii conducători care frământă în așternutul lor adevărurile tale, căci înafară de ele nu există viață, pace și progres.

Dr. M. Suciu-Sibianu

o colonie nouă de locuitori în apropiere de castelul Branului”.

„Branul, atât de solidar și liniștit, începu să fie cercetat, cu deosebire în lunile de vară, de tot mai mulți străini, oameni politici și din cler, miniștri, oameni de știință, academicieni și alți multă lume bună vizitează Branul și pe Cav. de Pușcariu, și mulți din ei încântați de pitoreasca pozițiune și de dragostea în care sunt primiți, rămânau peste vară în vilegiatură la Bran”.

Așa scria la 1913 părintele Babeș, acela care a fost pus de Cav. de Pușcariu la conducerea „Parsimonei”. În puține cuvinte și secretul expansiunii brăne, în numai 20 ani: Pământ, două mii jugare, apoi capital de rulumment pentru golurile de munte și mai ales pentru exploatarea de păduri. Ajunseseră până la Deda și Bistrița. Și, în fine, turismul.

Toate acestea au făcut posibilă dublarea populației. N'a existat brănean emigrat în America sau la fabrici, nici chiar în Zărnești. Și tot

așa se explică arendarea golurilor de munte săcelene.

Cine susținea „Parsimonia”? Despărțământul „Asociațiunii” și „Reuniunea femeilor române”, pentru a fi la rândul lor susținute de „Parsimonia”.

„Pentru mărirea fondurilor ei, Reuniunea — cu scop „înființarea unui internat pe seama elevelor brăne” — nu numai că contribuia an de an cu sume însemnate din punga proprie, dar stăruia și pe lângă direcțiunea „Parsimonei” ca să voteze anual din profitul ei curat cât mai mare sumă în interesul acestei instituții culturale”.

Am luat un exemplu din o sută, acel al „Parsimonei”. Toate celelalte 99 din cercul Solidarității, conduse de Parteniu Cosma, au lucrat la fel.

De ce să nu le repunem iarăși azi în rolul lor adevărat, printr'o reorganizare temeinică și fundamentală? De ce numai Sașii pot pași la un „Neubau der Kreditorganisation”.

Un sistem bun cu rezultate rele COOPERAȚIA

de Ion Opris

Ziua de 2 Iulie, sărbătoarea coope-
rației, aleasă de autoritatea publică
pentru intensificarea propagandei, anul
acesta nu a fost sărbătorită ca în alți ani.

Instituția este necesară și utilă în
țara noastră, dacă este pusă pe baze
solide și călăuzită de principiile care au
consacrat-o și pe care le cunoaștem.
Cooperarea, inițial, a fost și ar trebui
să fie încă o asociație sprijinită pe ini-
țiativa particulară, individuală. Faptul
că statul intervine și-i crează cadrul,
normele de funcționare, luând-o sub
directa sa grijă, înseamnă că sistemul
cooperatist este util economiei naționale.

Cu toate acestea, la noi, coope-
rația nu a luat o dezvoltare însemnată,
deși numără vreo 10.000 de unități, cu
cca 1.500.000 de membri. Poate că nici
organismul cooperatist existent nu a dat
rezultatele așteptate. Dar mai sigur e
că organizarea cooperatiei la noi, așa
cum se practică încă, de sus în jos, cu
intervenționismul care anihilează com-
plet inițiativa individuală a membrilor,
a unităților singuratiche, au fost cauza
principală a tinerii „pe loc” a sistemului
cooperatist, care a însemnat adevă-
rată binefacere pentru țările care l-au
adoptat întreg și nu l-au transformat
într-un sistem birocratic. Oricât ar fi de
folositoare cooperarea, nu-și va produce
efectele binefăcătoare, dacă este pusă
în mâinile unei administrații rele.

Nu aducem aici nicio învinuire;
facem doar o constatare la situația ac-
tuală, întâmplător legată de ziua coo-
perației.

Urmărim regulat rubrica noilor
constituiri de întreprinderi în țara noas-
tră. Ei bine, nu există săptămână să
nu ia naștere câteva noi întreprinderi
economice. Deocamdată nu ne intere-
sează originea etnică a fondatorilor, ci
forma juridică a acestora. Toate sunt
societăți pe acțiuni, societăți anonime.

Este știut, că societatea anonimă
este forma modernă a reprezentării sis-

temului capitalist. Și acest sistem e azi
atât de hultit. I se prezice chiar inevi-
tabila prăbușire. Toate binefacerile ca-
pitalismului, al treilea factor însemnat
al producției, sunt uitate acum. Re-
formatorii de sisteme, vânătorii de si-
tuații vor ceva nou. Ce anume? Nici
ei nu știu.

Un lucru e sigur: o situație de
fapt nu poate fi înlocuită cu alta in-
existentă. Până nu există ceva nou, tre-
buie să ne mulțumim cu ce avem.

Cooperarea e bună, au dovedit-o
mulți, totuși nu face progrese la noi.
Societățile anonime sporesc, însă, mereu.

Explicația?

Fără îndoială că există.

În Ardeal, subț Unguri, Visarion
Roman a fundat o cooperativă în Răși-
nari, lângă Sibiu. Altele i-au urmat în
împrejurimi. Dar n-au putut rezista și
la 1871 Visarion Roman înființează
Banca Albina subț formă juridică de
societate anonimă. Motivul? Organismul
economic propriu poporului român din
Transilvania trebuia pus înafara contro-
lului statului străin. Deci, părăsirea ideii
cooperatiste numai ca formă juridică,
nu și ca activare, ca scop urmărit, a
fost pe deplin justificată și îndreptățită
atunci când interesul poporului nostru
impunea această formă.

Azi situația e alta și cooperarea
tot nu e ceea ce ar trebui să fie în
vieța economică. Noile întreprinderi
să fie străine? Ne îndoim!

Trebuie să fie un rău în organ-
ismul cooperatiei noastre.

Nu interesează că ar putea fi vi-
novat birocratismul, administrația, cen-
tralizmul, intervenționismul exagerat
sau altceva, principalul e ocolirea ac-
cestui sistem, îngrămădirea forței ini-
țiativei individuale în societăți anonime.

Cel chemat să pună baze solide,
pe principii sănătoase, sistemului coo-
peratist în România este însuși Statul.

O reformă se impune, dar plecând
de jos în sus.

„Gazeta Transilvaniei” Acum 99 ani

De ce nu se primește Gazeta
regulat?

După neconținută reclamație a unor
d-ni abonați din unele părți pentru re-
gularea trimiterii foilor noastre, noi —
deși cu foarte mare sfială, — ne aflăm
siliți moralicește a da față următoarele
feluri de pitulări ce se fac plicurilor
noastre: La vreo două locuri purtătorii
de gazete fac speculație înstrăinând
odată plicul unuia, altădată al altuia.
Un pachet mare legat și pecetluit foarte
bine pentru I. la un loc în drum se
rupe la un corn și se scot din el nu-
meri după plac. Airea iarăși niște oa-
meni bogați cari n-au prenumerat, apucă
dela poșta plicul unui sărac, care a
prenumerat. La un oraș un prieten al
espeditorului pândește când doarme a-
cesta după prânz și ia pe nemerite din
plicuri. În sfârșit pe airea se opresc
foile pentru citire din o poșta până în-
tr'alta și întârziindu-se așa, firește că
ajung două plicuri deodată la proprietar
ș. a. ș. a. Aceste descoperiri ni se făcură
de către bărbați foarte cinstiți, căror
nu le putem denega crezământul.

Ce să facem? Cum să lecuim răul?
Vom vedea!

Nr. 7. 24 Ian. 1844. pg. 27.

Călători unguri în Muntenia

În zilele trecute se vestise pe la
noi o carte a unui maghiar călător
prin România, care după titlu trebuia
să cuprindă ceva daturi mai apriate
pentru maghiarii ce se vor fi aflând îm-
prăștiți prin pământul românesc. Noi
însă văzând groasele neadevăruri ce se
cuprind într'ansa, o socotirăm nevred-
nică de vreo critică. Acum când aflăm,
că un preot maghiar din București
numit *Sükei* se poticni el însuși ca ma-
ghiar în neadevărurile pomenitului că-
lător, pe care se apromite că în scurt
timp îl va refrunta de-a-măruntul, ne
vine la socoteală a împrumuta înseși
cuvintele D. *Sükei*, cu care se expri-
mă în contra laudatului călător în unul
din jurnalele ungurești din Cluj.

Autorul zisei călătorii este unul
Ürmösi. El între alte multe daturi false
are două mai groase; căci adevă: a)
Pune numărul Ungurilor rătăciți în Țara
românească (nu și în Moldova a Cian-
găilor) la 12 mii suflete, și b) zice că
Ungurii în Țara românească sunt pri-
goniți și asupriți din cauza relegei.

La cea dintâi pără Pr. *Sükei*
declară că, în toată țara română
abia se află trei mii Unguri răs-
pândiți, care număr îl cunoaște după
conscriptie și după îndelungele sale
călătorii, adică: *La București* re-
formați și luterani (cu slugi cu tot)
1681, catolici și socinieni 806. *Craiova*
peste tot 43. *Ploiești* 56. *Târgoviște* 48.
Câmpulung 56. *Pitești* 38. *Turnu* 9. *Ca-
racal* 8. *Giurgiu* 36. *Focșani* 21. *Buzău*
7. *Târgu Jiului* 3. *Cerneț* 4. *Câmpina*
52. *Ruși de vede* 3. *Brăila* 37. — Pe
la sate nu se află mai mulți ca 18 su-
flete de unguri.

La punctul al doilea arată numi-
tul preot reformat, că Românii orto-
docși, adică biserica domnitoare din
Țara română nu apasă relegea Ungu-
rilor, ci o suferă bine, căci el însuși
Sükei trage dela guvernul român leafă
pe an.

Nr. 33. 24 Aprilie 1844. pg. 132.

Pentru conformitate
I. UrceanuRegia Publică Comercială a Intreprin-
derilor Municipiului Brașov

Nr. 1738 1943. Serv. Administrativ

ANUNȚ

Cu începere dela 2 August 1943,
birourile financiare și Administrative
ale Regiei, se mută în str. Regele Mi-
hal I. Nr. 12 etajul I.

Direcțiunea

Pensionarii

Bieții pensionari, mai cu seamă
cei cu vechime, care au vărsat bani-
aur în Casa Pensilor, deveniți o ade-
vărată și jalnică plagă socială, au și ei
un vis *neîmplinit*: armonizarea și urcarea
pensilor.

Dar când primejdia e mai mare,
atunci e mai aproape și ajutorul. Așa
se zice. S'a făcut, adică, o lege pentru
armonizarea și urcarea pensilor. Bună
lege! Doar că nici aici n'am scăpat de
birocratism. Pensionarul va trebui să
ceară un certificat dela autoritatea
unde a slujit. Acesta apoi trebuie vizat
de autoritatea superioară și după aceea
are să fie înaintat Casei Pensilor. Dacă
va lipsi vreo virgulă, sau timbru de
un leu, face iarăși calea întoarsă și tot
așa iarăși și iarăși. Câți pensionari nu-
și vor da ortul popii în timpul acesta,
cu visul *neîmplinit*.

Unora din ei li se potrivește po-
vestea puului de țigan:

— Lungește-ți, Doamne, zilele,
pân' s'or coace prunele...

Octavian Popa

Curierul „Astreii” Brașov

Curierul Cultural „Astra” BOD,
STUPINI, BACIU, SOHODOL, BRAN-
POARTA, BLUMANA-Brașov sunt ru-
gate să trimită delegații pentru a ridica
dela biblioteca centrală completarea
bibliotecilor populare pe anul 1943,
fiecare câte 27 volume.

Biblioteca populară donată Cer-
cului Cultural „Astra” Peștera, în ziua
de 1 Aug. 1943, este compusă din
145 volume.

Soc. „Rogifer”, Tohanul Nou, poate
ridica dela biblioteca centrală a
„Astreii” Brașov biblioteca populară
cerută, compusă din 131 volume.

În 25 Iulie c. a avut loc o ser-
bare câmpenească (maial), pe terenul
sportiv, cu concursul fabricelor Rogifer
și al oamenilor de bine.

Vești din Lăpușna

Starea sanitară veterinară
a jud. Lăpușna

În prezent în jud. Lăpușna bân-
tuie febra aftoasă, la animalele cu co-
pita despicată, vite cornute, mari și
mici, precum și la porci.

Centrele contaminate de această
boală sunt plășile Hăucești, Nisporeni
și o parte Ialoveni-Iunene, Călărași și
Budești. La început maladia a debutat
în formă gravă producând mortalitate,
în deosebi la sugaci. În urma
măsurilor riguroase luate de d-l dr.
veterinar Baluțiu, maladia a putut fi
oprită. S'au format echipe care lu-
crează pe teren pentru tratarea ani-
malelor bolnave.

Conferință administrativă

În localul școlii primare No. 6
Chișinău s'a ținut adunarea notarilor
și directorilor de școli din plasa Bu-
dești, subț președinția d-lui Aurel Mo-
canu, prim-pretorul plășii Budești, se-
condat de I. Burlacu, șeful serviciului
școlar, inginer Guțiu, șeful serviciului
agricol, dr. Baluțiu, medic veterinar
județean. Fiecare a dat instrucțiuni de-
felul cum trebuie activat pe teren, pen-
tru bunul mers al treburilor obștești.

LA 1 AUGUST

Serviciul cecurilor

A ÎMPLINIT 10 ANI
DE ACTIVITATE

15.000 titulari de cont, 15 miliarde lei depozite,
410 miliarde lei mișcarea generală pe primul
semestru 1943.

Primiri și plăți pentru titularii de cont prin Cen-
trala. Sucursale și toate oficiile poștale — Vir-
amente — Plăți furnizori Stat — Plăți Pensii — Taxe
vamale — Frațiuni și Ramburse C. F. R. — Impo-
zite — Cecuri de decontare, etc.

①

Titularii de cont primesc extrase după fiecare
operațiune.

②

GRATUIT
Depunerile la oficiile poștale, la Centrala sau
Sucursalele C. E. C. -ului.

③

Deasemenea, VIRAMENTELE între titularii de cont,
Pentru sumele eșite în numerar din conturile de
cec titularii sunt debitați cu un comision de 1/2%,
fără nici o altă taxă.

④

Sumele rămase în cont de cec sunt DISPONIBILE
IMEDIAT și beneficiază de o dobândă de 1%.

C.E.C. CASA NAȚIONALĂ
DE ECONOMII ȘI
CECURI POSTALE

106

ani de luptă românească are
„GAZETA TRANSILVANIEI”

Informațiuni

Teatrale

Marți, 3 August c. va avea loc, în sala „Honterus“ --- în cadrul cursurilor universitare de vară ale Institutului de cultură italiană în România, **Concertul de muzică și canto al D-nelor E. Toganel și Lia Busuioceanu.**

Inceputul la ora 20.30.

*

Marți, 3 August a. c., la ora 8.30 seara, se va reprezenta în sala „Astra“, comedia în 3 acte **Intr'o vară la moșie** de Lucia și Aurel Șerbănescu. E turneul oficial al Teatrului Național din București.

*

Miercuri, 4 August a. c., la ora 8.30 se va reprezenta, tot în sala „Astra“, piesa în 3 acte de Vasval Cregus **Cântec de vrajă** în frunte cu artistul Vasile Crețoiu.

Bilete pentru amândouă spectacolele la agenția teatrală Maria Băcilă. Telefon 35-37.

*

Se aduce la cunoștință publică: în ședința din 8 Iulie 1943, Comitetul de Direcție al Consiliului de Patronaj al Op. Sociale București, a hotărât să se renunțe la Concertul D-rei Nadia Ghepap ce urma să aibe loc în Brașov.

În consecință posesorii de bilete urmează a-și primi costul biletului dela agenția Băcilă din strada Regele Mihai — în termen de 30 zile dela data prezentei publicații.

După această dată sumele neridicate se vor consemna pe seama Consiliului de Patronaj Brașov.

*

Muzeul „Astra“ Brașov

Donațune. Văduva Elena Tabără, Brașov, str. Anton Pann nr. 29, a donat o icoană pe sticlă, mărimea 24 x 22, lucrată de Dumitru și Maria Ghimbășan, iconari, pentru nepoții lor când umblau cu „Nașterea“. A mai donat și un inel cu inițialele T. D. pentru sigil în ceară.

*

Eroli noștri

Mai sunt încă Cercuri culturale care nu ne-au trimis fotografiile eroilor căzuți pe frontul din răsărit.

Nu s'ar putea să fim scutiți de aceste aduceri aminte...

Cinema „Astra“

Dela 5 August

rulează filmul

Scandal la Neapole

cu: VANNA VANNI
MARRIE IACOBVICI
SILVANA JACHINO
MAURIZIA D'ANCORA
ELIVIA STEIJENR

Cronica Războiului

de **Mardare Mateescu**

Aspecte politice

Deși tot situația din Italia preocupă într'un grad înalt cercurile internaționale, totuși, pentru o singură zi discuțiile politice au fost duse în jurul unui alt eveniment dela care se așteaptă să decurgă situații cu totul noi. Este vorba de discursul d-lui Roosevelt.

Președintele Statelor Unite a repetat vechile probleme de ordin democratic și principiile călăuzitoare ale acestei doctrine. În cercurile americane discursul d-lui Roosevelt este considerat ca începutul campaniei electorale menite să-i asigure pentru a patra perioadă exercitarea mandatului său. Cercurile republicane, cu deosebire, acuză pe d-l Roosevelt de acest abil camuflaj sub care se ascund interese personale. D-l Spengler, președintele comitetului republican național, a protestat energic împotriva discursului. D-sa a trimis o telegramă d-lor Stimson, Knox și Sterwood, conducătorii Oficiului informațiilor de război de dincolo de mări, în care califică cuvântarea: „discurs pur politic și drept tentativă de a căpăta voturi în rândurile soldaților și marinarii americani“.

În legătură cu războiul președintele Roosevelt a declarat că va fi purtat până la victoria finală.

Despre această victorie finală, care ar însemna pacea dorită de toată lumea a vorbit d-l Celic, președintele Confederației Elvetice, cu ocazia celei de a 652-a aniversări a Confederației. D-sa a amintit avertismentul său de acum șapte luni adresat aceluia care-și face iluzia că pacea este apropiată și — după ce a arătat pericolul unei asemenea iluzii — a adăugat că atunci nu credea că războiul va fi atât de aproape de continentul european cum este azi.

A crede că pacea e iminentă, cu toate evenimentele recente din Italia, ar fi cel puțin prematur.

Cu cât războiul se prelungește cu atât Elveția trebuie să-și perfecționeze armele rezistenței ei militare, politice și economice. Popoarele beligerante își apără patria printr'o luptă eroică. Popoarele neutre și-o apără respectând întocmai și cinstit neutralitatea, a declarat d-l Celic.

În această ordine de idei se cade să amintim de atitudinea Turciei, despre a cărei neutralitate s'a vorbit și se vorbește cu insistență.

De altfel problema neutralității este pusă în legătură cu evenimentele din Italia, evenimente care au întrerupt vacanța de vară obișnuită în capitala Turciei. Se subliniază totuși că această întrerupere nu se datorește niciunui element de neliniște.

Cercurile politice turce se arată, cum e și firesc, interesate într'un mod extrem de viu de dezvoltarea viitoare din Italia. Președintele republicii și majoritatea membrilor guvernului s'au reunit la Ankara, unde a fost dată publicității o importantă mișcare diplomatică, interesând de asemeni între altele și reprezentanța diplomatică turcă din Roma, al cărui șef, d-l Hussein Rugih Baydur, s'a hotărât să ia conducerea ambasadei turce din Kuibışev. Fostul ambasador din acest oraș, d-l Acikalın, va succeda, după câte se așteaptă, d-lui Berker, în funcția de secretar general al ministerului afacerilor străine.

Schimbarea de guvern din Italia a produs un anumit efect în Turcia, în sensul că ambasadorul Italiei, baronul Guarriglia, a devenit ministru de afaceri străine în cabinetul Badoglio. În Turcia se socotește că noul titular al ministerului afacerilor străine este un diplomat foarte experimentat, având relațiuni deosebit de bune cu Vaticanul.

La plecarea din Ankara d. Guarriglia a făcut presei turcești scurte declarații care servesc la caracterizarea prin trei puncte fundamentale a guvernului Badoglio. În primul rând guvernul Badoglio nu se bazează pe teorii, ci pe realități și pe interesele națio-

nale ale Italiei. D-sa a accentuat că există o realitate iminentă și care nu poate fi evitată: războiul. Această realitate a dus la căderea lui Mussolini. Bineînțeles, motivul căderii sale nu a fost războiul, ci felul cum a fost dus până mai ieri. Guvernul Badoglio care a moștenit războiul nu are timp să se ocupe de viitoarea perfecționare a regimului politic italian, ci se mărginește să reclădească, pe ruinele regimului fascist, bazele statului liberal.

Ministrul de externe al Italiei a ținut să accentueze faptul că noul guvern nu reprezintă o dictatură militară.

Partea a treia a declarațiilor a fost un răspuns categoric dat d-lui Churchill care a amenințat orașele italiene cu distrugerea totală. D-sa a subliniat faptul că forța militară a Italiei nu este de loc paralizată, ci dimpotrivă ea se reorganizează și se întărește din ce în ce mai mult.

Situația din Italia a provocat îngrijorări în adevăratul înțeles al cuvântului într'o anumită țară. Cu această ocazie a fost ridicată perdeaua care acoperea adevăratele intenții ce așteptau momentul prielnic punerii lor în aplicare. Numai că omul propune, iar Dumnezeu dispune...

Guvernul Badoglio se bucură de încrederea tuturor Italianilor, iar această încredere s'a oglindit în manifestațiile care au avut loc câteva zile de-a rândul în întreaga Italia. Ultimele telegrame din Roma anunță că liniștea domnește în toate provinciile. Populația marilor orașe și-a reluat ocupațiile și respectă cu disciplină perfectă dispozițiile luate de autorități pentru menținerea ordinii publice. Toate fabricile lucrează cu cel mai mare randament, iar magazinele și piețele sunt deschise. Locuitorii cetăților din imediata apropiere a frontului au dat o admirabilă dovadă de patriotism și disciplină. Cu începerea dela 30 Iulie au fost militarizate serviciile căilor ferate, poștelor, telegrafelor, telfoanelor și posturile de radio.

Svonurile privitoare la o răceală a raporturilor dintre anglo-americani și sovietici, datorite faptului că reprezentanții Moscovei dela Londra și Washington, *Maisky* și *Litvinov*, au fost rechemati, au fost spulberate de numirea unui nou ambasador la Londra în persoana lui *Feodor Gusev*.

Un fapt care confirmă odată mai mult relațiunile dintre sovietici și anglo-americani este și cel relatat de agenția de presă din Geneva. Observatorii neutri din Elveția — comunică telegrama — sunt convinși în baza informațiilor sosite din Londra și relatărilor agenției americane Associated Press, că Statele Unite și Marea Britanie s'au hotărât de a pune, pe lângă Europa de Est, și Balcanii sub influența sovietică.

Această hotărâre anglo-americană a fost influențată, după părerea observatorilor neutri, de desfășurările din Italia și de rezerva — după părerea aliaților — prea mare a Turciei. Numirea fostului ambasador al sovietelor la Londra în calitate de Vicecomisar al afacerilor externe la Moscova ar însemna, după cum relatează corespondentul ziarului „Suisse“, realizarea influenței sovietice asupra Balcanilor.

Mersul războiului

În văltoarea războiului a intrat încă un stat: *Birmania*, care făcea parte din Indiile Engleze. Birmania, după ce s'a declarat stat independent, a declarat război Americii și Angliei.

În *Sicilia* trupele italo-germane au opus o rezistență dărză trupelor aliate care au atacat cu forțe considerabile în sectorul Ni-

cosia-Ragalbuto-Catena-Nuovo, cu scopul de a cuceri șoseaua ce duce la Aderno. Trupele canadiene și nord-americane au suferit pierderi grele, ceea ce a determinat pe comandantul trupelor aliate să ducă, măcar deocamdată, războiul de defensivă. În sectorul de nord Americanii nu exercită decât o presiune slabă pe șoseaua de coastă, iar pe frontul Cataniei trupele generalului Montgomery sunt inactive. Aviația germană și italiană a colaborat în condiții excelente cu trupele pedestre. În portul *Vola* au fost distruse câteva vase și antrepozite de carburanți. Un vas purtător de avioane de asemeni a fost grav avariat. El a fost remorcat și dus spre Gibraltar sub o puternică protecție de contra-torpiloare.

În răsărit, la capul de pod Cuban, sovieticii au dat noi atacuri cu forțe de infanterie și blindate. Trupele germane și române au respins toate atacurile și au reușit să fugărească pe sovietici pe bazele lor de plecare. Pe Mius și lângă Bielgorod a continuat o vie activitate. *Punctul nevralgic al frontului rămâne însă tot Orel*. Sovieticii au atacat violent în partea de Nord a arcului dela Orel, în sectoarele Karacev și Bolhov. Bilanțul pierderilor suferite de bolșevici arată că 50% din totalul tancurilor angajate în luptă a fost distruse. Flancurile germane care erau amenințate din cauza unui intrând sovietic au fost asigurate prin astuparea aceluia intrând de către un grup de grenadieri germani.

La sud de lacul *Ladoga* sovieticii au început alte atacuri. Ei au aruncat în luptă formațiuni de infanterie și blindate. Atacurile au fost date cu o disperare neîntâlnită.

Bilanțul pierderilor totale suferite de sovietici arată că dela 5 Iulie și până acum au fost luați prizonieri peste 57.000 și au fost distruse 7—8.000 de care blindate. Circa 2500 tunuri au fost capturate sau distruse.

Atacurile aviației anglo-americane provoacă tot mai multe victime în rândurile populației civile. Nu se bombardează numai centrele militare ci și cartiere unde populația nu are altă vină decât aceea că trăiește pe acele locuri. Referindu-se la aceste atacuri postul nostru de radio recomandă publicului să asculte de sfaturile organelor de apărare pasivă. Acolo unde populația nu a dat ascultare acestor sfaturi numeroase persoane au fost ucise. Astfel la Câmpina și Ploiești au căzut victime ale neascultării, numeroși înși.

„GAZETA TRANSILVANIEI“

Redactor responsabil
ION COLAN

Redacția și Administrația
BRAȘOV

B-dul Regele Ferdinand No. 12

TL 1513

Abonamentul anual **Lei 400**

Autorități și Societați **Lei 800**

Membrii „Astrei“ din

comunele jud. Brașov

și refugiații săteni din

Ardealul de Nord **Lei 200**